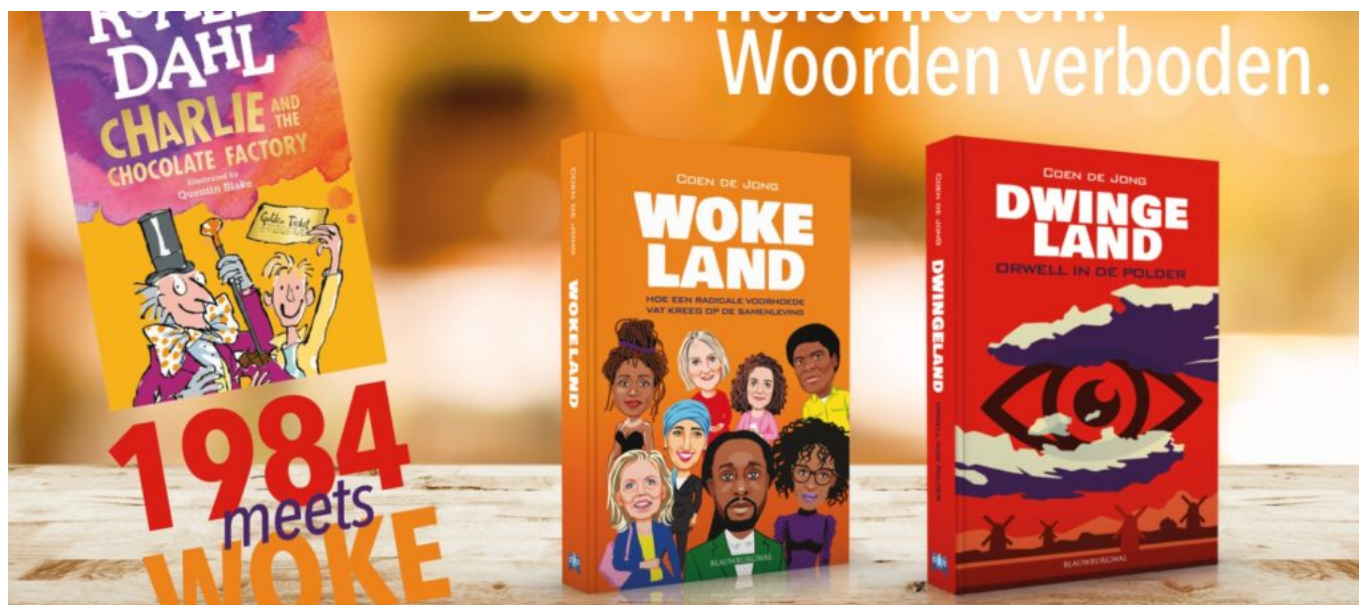

De affaire-Roald Dahl laat zien: geen enkel tijdloos boek is veilig voor de tijdgeest

Posted on 22 februari 2023 by Syp Wynia

De Britse en Amerikaanse erfgenamen, eigenaren en uitgevers van de grote schrijver Roald Dahl (1916-1990) hebben zijn kinderboeken gecensureerd. Het gaat om te beginnen om de Engelstalige versies, maar te vrezen valt dat het daar niet bij blijft, want de verantwoordelijken voor deze ingreep in het oeuvre van Dahl zijn ook rechthebbend als het – bijvoorbeeld – de Nederlandse kinderboeken van Dahl betreft.

De erfgenamen van Roald Dahl – de familie – hebben de rechten op zijn werk ondergebracht in 'The Roald Dahl Story Company', die anderhalf jaar geleden voor naar schatting 500 miljoen dollar werd verkocht aan het Amerikaanse mediaplatform Netflix, dat ook in Nederland veel klanten heeft. Bij die gelegenheid kondigde Netflix al aan, het werk van Dahl in de breedste zin te gaan exploiteren: film, tv, games, consumentenproducten 'en meer'. Netflix wilde 'deze tijdloze verhalen' naar '*more audiences*' brengen 'in nieuwe formats'.

Kwetsend? Beledigend?

Dat had een teken aan de wand kunnen zijn. Netflix had al een reputatie als verspreider van het 'woke' gedachtengoed, waarin alles dat beledigend of kwetsend zou kunnen zijn, vooral voor groepen die als kwetsbaar en/of als slachtoffer worden beschouwd, moet worden geweerd. Het gaat dan niet alleen om nazaten van Afro-Amerikaanse slaven, maar eigenlijk om alle etnische, raciale of culturele en geslachtelijke minderheden, blanke westerse mannen uitgezonderd.

Als onderdeel van deze agenda worden '*sensitivity readers*' aangesteld, hedendaagse censors, die teksten en beelden zodanig vervangen en aanvullen dat ze worden ontdaan van alles dat voor genoemde kwetsbare groepen beledigend of kwetsend zou kunnen zijn. De censors zelf dienen ook uit dergelijke 'gevoelige' groepen afkomstig te zijn.

Dit is precies wat de Britse uitgever nu met het werk van Roald Dahl gedaan heeft – zonder twijfel op initiatief, met medeweten of in overleg met de Amerikaanse Netflix-bazen.

Particuliere censuur

In lijn met de hele woke-golf die sinds enkele jaren over de westerse wereld spoelt zijn er door de uitgever honderden veranderingen aangebracht in de boeken van Dahl. Mensen mochten niet meer dik, lelijk of gigantisch zijn, het dragen van een pruik werd van een positieve aanbeveling voorzien, her en der werden 'genderneutrale' aanpassingen doorgevoerd. De op het eerste gezicht misschien kleine aanpassingen zijn niettemin fundamentele ingrepen in het karakter van het werk van Dahl.

Er kan niet genoeg worden gewaarschuwd voor dergelijke particuliere censuur, die overigens niet op zichzelf staat. In het geval-Dahl lijkt het gedreven door de behoefte aan optimale exploitatie in samenhang met omarming van de woke-ideologie. Maar in veel westerse landen, Nederland zeker niet uitgezonderd, doet de overheid daar hard aan mee, door het instellen van wetten, regels en subsidieprotocollen die ogenschijnlijk uit de lucht komen vallen en waar nooit een echt maatschappelijk debat en al helemaal nooit een verkiezingsdebat over is gevoerd.

Keert de wal het schip?

Het enige goede nieuws is, dat de woke-ideologie met het bijbehorende censorschap in Nederland nu in zoverre op verzet stuit, dat het niet populair is bij de bevolking (die ook nooit iets is gevraagd). De politieke partij die het woke-gedachtengoed bij uitstek uitdraagt, Bij1, heeft slechts 1 Kamerzetel en staat niet op winst.

De regeringspartij die bij uitstek verantwoordelijk is voor de verspreiding van woke-regels is D66 en die staat op verlies. 'Woke' tv-programma's, radioprogramma's en dito theatervoorstellingen en museale exposities: er wordt niet of nauwelijks gekeken, geluisterd en bezocht. In de taal van de tijdgeest: woke is een #fail.

Dat is inmiddels ook tot Netflix doorgedrongen. Nadat Netflix eerder vooropliep in het verspreiden van het woke-geloof – onder meer door overdreven en ongeloofwaardige multiculturaliteit – kwam het mediabedrijf daar vorig jaar op terug. Dat was niet vrijwillig: de klandizie liep snel achteruit.

Dat leidde tot een interessante bijstelling van de interne richtlijnen. Nu heette het dat Netflix met 'verschillende smaken en standpunten' van de kijkers rekening wilde houden, ook als die door sommigen als 'provocatief' beschouwd konden worden.

Netflix zei nu 'de artistieke vrijheid' in stand te willen houden – 'dat is beter dan te censureren en bepaalde stemmen in de kiem te smoren'. Wie zich daar niet in herkende moest maar elders werk gaan zoeken, aldus de leiding van Netflix. Voor de kinderboeken van Roald Dahl kwam de herziene richtlijn van Netflix kennelijk te laat.

'Dwingeland' en 'Wokeland'

Bij Uitgeverij Blauwburgwal – het zusje van *Wynia's Week* – verschenen kort na elkaar de boeken 'Dwingeland' en – heel recent – 'Wokeland' van schrijver Coen de Jong. In de casus-Dahl en aanverwante zaken komt de inhoud van die boeken treffend samen.

Schrijver Coen de Jong, geïnterviewd door het *Algemeen Dagblad*, zei meteen aan de roman '1984' van George Orwell te moeten denken toen hij hoorde over de

ingrepen in de boeken van Dahl. 'Bij Dahl wordt iets aangepast aan de ideologie van het heden. Precies zoals Orwell het beschrijft.'

Verder: 'De Jong begrijpt het, wanneer oud taalgebruik wordt herschreven, omdat sommige mensen het misschien niet meer begrijpen. 'Maar dit is anders: het gaat over dik. Of lelijk. Dat maakt het zo raar. Je kan wel willen dat niemand die woorden nog gebruikt, maar in de praktijk doen mensen dat wel.'

'Orwell meets woke'

Nog kwalijker vindt De Jong het, dat het werk van Dahl fundamenteel verandert, zegt hij in het *AD*. 'Als je iets uit een boek wilt halen, moet je dat heel spaarzaam doen en goed uitleggen waarom je het doet, bijvoorbeeld omdat het als racisme wordt gezien. Bij Roald Dahl wordt nu op ideologische gronden gesneden in het verhaal. Daardoor verandert de essentie van het boek en wat de schrijver ermee bedoelde.'

Pikant is dat Coen de Jong, nota bene met zijn boek 'Wokeland' ook zelf te maken kreeg met [een vorm van particuliere censuur](#), namelijk door online-winkel bol.com. De grootste boekhandelaar van Nederland bleek zonder enig onderzoek en puur op basis van – onbekende – algoritmes De Jongs nieuwste boek van een waarschuwing te hebben voorzien.

'Wokeland' bevat volgens bol.com 'mogelijk grof taalgebruik en/of de weergave van een racistische behandeling van mensen of culturen'. Die waarschuwing is volstrekt uit de lucht gegrepen, maar bol.com heeft de waarschuwing tot dusver niet ingetrokken. Verzoeken van de uitgever aan bol.com om opheldering bleven tot dusver onbeantwoord.

*De boeken van **Coen de Jong** zijn overal te koop, onder meer in de winkel van Wynia's Week. '**Dwingeland**' vindt u [HIER](#) en '**Wokeland**' vindt u [HIER](#).*